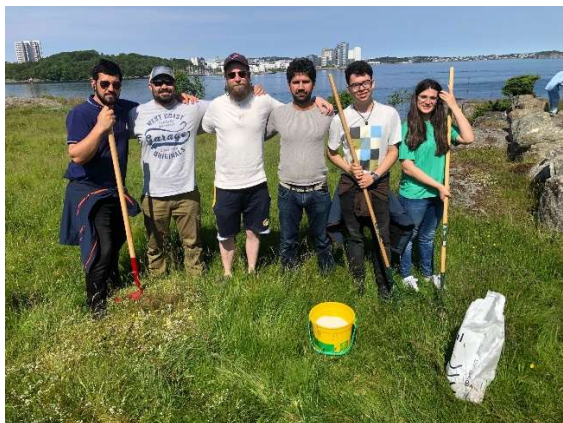

Årsrapport Naturvernforbundet i Rogaland for 2022

Sammendrag – nøkkeltall 2022 (2021)

Omsetning NiR 2021: 3 735 835 (3 902 265)

Driftsresultat NiR 2021: Minus 33 861 (102 830)

Totalt antall besøkende Mostun 2021: 10677 (4630)

Totalt antall underviste elever Mostun 2021: 911 (677)

Åpningsdager Mostun kafé og utstilling 2021: 157 (101)

Totalt antall arrangementer Mostun 2021: 126 (53)

Antall årsverk i 2021: 4 (4)

Antall medlemmer: 2458 (2530)

Endelig kunne vi vinke farvel til pandemirestriksjoner og starte 2022 med tilnærmet normale tilstander. Antallet besøkende ble mer enn doblet sammenliknet med 2021. Vi var nesten tilbake til normalåret 2019 da vi hadde 11 320 besøkende. Foredragene har imidlertid hatt langt svakere besøkstall enn forventet.

Medlemsveksten stoppet opp i 2021 og nedgangen har fortsatt i 2022. Beskjeden tilbakegang som kanskje sier noe om at de mobiliserende vindkraftsakene har vært få de siste åra. I fjor gikk vi med underskudd for første siden 2016. Det skyldes først og fremst at vi har hatt store kostnader i forbindelse med bygging av ny lagerbod.

På tampen av fjoråret ble den inngått en global avtale om naturvern. Samtidig har strømpriskrise og planer om ny kraftkrevende industri fornyet trusselen mot norsk natur. Rogaland er ikke unntak. Nedbyggingen av naturarealer kan øke, vassdragsnaturen er truet og det kan komme nye naturødeleggende vindkraftanlegg i rogalandsnaturen.

Naturrestaurering er blant lyspunktene i 2022. Flere kommuner har sammen med frivillige gjort en solid jobb for å forbedre forholdene i og ved bekker og elver, det færre saker om nydyrking av myrer og frivillige og profesjonelle har fortsatt den viktige ryddingen av plastsøppel.

Politiske saker

Arbeidet med natur- og miljøvern saker i Rogaland blir gjort av frivillige og administrasjonen i fylkeslaget. Det kan være saker som er til høring, saker vi blir tipset om eller saker som er oppe i nyhetsbildet. Flere av sakene vi er involvert i skjer gjennom samarbeid med Forum for Natur og Friluftsliv, Rogaland, andre enkeltorganisasjoner og ved kontakt med ulike aksjonsgrupper.

I 2022 var det to klare seire: Ingen vindkraftutbygging på Faurefjell i Bjerkreim og ingen utbygging av Wisting-feltet i Barentshavet.

Bane og fire-felt motorvei E39

Kampen mot fire-felt motorvei E39 har i flere år vært en prioritert kampsak i Naturvernforbundet. Fylkeslaget har deltatt i kampanjer og utspill alene og sammen med andre. Planene for fire-felt motorvei fra Mandal til Stavanger ligger fast, men regjeringen har åpnet for en viss revurdering og

nedgradering av kravet til fire felt over alt. I 2022 ble det gitt grønt lys til å bygge fire-felt fra Hove til Bråstein og arbeidet med E39 gjennom Rogfast-tunnelen fortsetter.

I fjor sommer forslo Jernbanedirektoratet at Ålgårdbanen tas ut av det nasjonale banenettet. Dette har For Jernbane, Ålgårdbanens Venner og fylkeslaget protestert på i en felles uttalelse til Samferdselsdepartementet. Kommunene Gjesdal og Sandnes er positive til å gjenåpne banen med forutsetter at det ikke går utover planene om fire felt E39. Fylkeslaget har bedt om et 0+ alternativ for utbygging av Jærbanen fra Sandnes til Nærbø slik bondelaget har fremmet forslag om for å spare jordbruksjord. Vi har også gått inn for bygging av ny jernbanetunnel gjennom Drangsdalen slik at Sørlandsbanen får kortere reisetid og styrker sin konkurransekraft.

Jernbanedirektoratet vil kvitte seg med Ålgårdbanen. Foto: Trond Egil Aa.Bøe

Ulla-Førre og Røldal-Suldal Kraft

Revisjonsprosessen for Ulla-Førre kraftverkene er i gang og fylkeslaget har støttet forbedringskravene som er stilt av Hjelmeland og Suldal kommuner. Det dreier seg bl.a. om økt vannføring elver og bekker og i tillegg til krav om å forbedre levevilkårene for villreinen gjennom oppretting av et villreinfond.

Den statlige hjemfallsretten for Røldal-Suldal Kraft ble overført til Lyse Kraft DA uten krav om full konsesjonsbehandling. Dette har Røldal Grunneigarlag og naturvernorganisasjonene reagert på ettersom kraftanleggene fra 1960-tallet har medført svært brutale naturinngrep som må rettes. Det gjelder særlig neddemmingen av stølsområdet i Valldalen. Fylkeslaget har i samarbeid med grunneigarlaget foreslått at Valldalmagasinet blir nedgradert til inntaksdam for overføring av vannet til Blåsjø. Røldal-Suldal har vært oppe som dokument 8 forslag (Rødt) i Stortinget, men flertallet ønsker ikke å stille krav til forbedringer av anleggene. Fylkeslaget fremmet innspill i høringen av saken. Lyse Kraft DA har ytret planer om utbygging av effekt, men foreløpig er disse lagt på is.

Landbruksveger Suldal og Hjelmeland

Fylkeslaget klaget på to kommunale vedtak om å tillate bygging av landbruksveg i Hamrabøheia og Erfjord. Klagene ble ikke behandlet fordi Statsforvalteren omgjorde de kommunale vedtakene og avviste byggetillatelsene. Dette ble påklaget av grunneierne. Landbruksdirektoratet mente Statsforvalteren hadde praktisert vegforskriften feil og ba om nye, positive vedtak. Statsforvalteren godkjente deretter vegprosjektene, fylkeslaget klaget på de nye vedtakene og fikk ikke medhold verken av Statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet. Terskelen for bygging av

Helgalandsgarden i Hjelmeland har fått bilvei.

landbruksveger i uberørt natur er med det senket og bit for bit nedbyggingen av naturen kan fortsette.

I Hjelmeland har det vært sterke reaksjoner på bygging av en ny bilvei fra Ritland via Kløv til Helgelandsgarden. Fylkeslaget har stilt spørsmål om vegen er lovlig og vil følge opp saken.

Grønne planer i Stavanger

Fylkeslaget har deltatt aktivt i arbeidet med revisjonen av klima- og miljøplanen (2022-2026) og en ny Grønn plan som skal være del av ny kommuneplan. Klima- og miljøplanen har et mål om å kutte CO2 utslippene med 80 prosent innen 2030. Fylkeslaget mener det krever langt mer drastiske tiltak enn planen legger opp til. Grønn plan er har ambisjoner om at Stavanger skal bli en «grønn spydspiss». Planen er grundig, kunnskapsbasert og ambisiøs. Det gjenstår å se om politikerne klarer å følge opp når sakene kommer på bordet. Grønn plan skal til politisk behandling i 2023.

Bokkaskogen og fugleøy Mosvatnet

Det har vært politisk flertall for bygging av fugleøy i Mosvatnet siden 2011. I 2020 ble det satt av 3 millioner kroner til bygging av fugleøya. Bevilgningen ble strøket fra budsjettet året etter. I 2022 ble det satt av 500 000 kroner til fugleøya i Årsplanen til idrett og utemiljø. Frode Myrhol (Fp) sørget for at bevilgningen ble strøket i formannskapet. Fylkeslaget må konstatere at verken borgerlige eller sosialistiske koalisjoner i Stavanger har hatt vilje eller evne til å gjennomføre politiske vedtak om å bygge fugleøya.

NiR har ivret for restaurering og tilbakeføring av natur. I 2020 åpnet det seg en mulighet i forbindelse med oppgradering av aktivitetsanleggene i Bokkaskogen ved Mosvatnet. Et politisk flertall i utvalg for miljø og utbygging vedtok at den vestlige delen av anleggene skulle tilbakeføres til skog. En gammel asfaltbane ble fjernet og det ble plantet nær 30 nye trær. Det kostet kommunen nær en halv million kroner. Men etter forslag fra Frode Myrhol (Fp) bestemte flertallskoalisjonen at trærne skulle flyttes og at det skulle bygges en ny asfaltbane. Fylkeslaget har påklaget vedtaket.

Strømpriskrise og ny naturnedbygging

Strømpriskrisen ble den dominerende politiske saken i 2022. Regjeringen innførte støtteordninger for folk og næringsliv og varslet samtidig at det må bygges ut mer fornybar energi ved mer bygging av havvind, vannkraftutbygging og flere vindkraftanlegg på land. Fylkeslaget har avvist bygging av mer vindkraft på land og stilt krav om bedre demokratisk kontroll av krafta (års møtet). Vi har sagt nei til bygging i vernede vassdrag og pekt på statlig storsatsing på energieffektivisering, solenergi og bergvarme som naturvennlige alternativer. Vår og sommer i fjor arrangerte fylkeslaget og FNF Rogaland foredrag, frokostmøte og publikumsarrangement under mottoet «Spar strøm – redd natur».

Forurensende pukkverk

Naturvernforbundet i Strand har over flere år reagert på Dalen steinbrudd ved Jørpeland. Lokallaget har dokumentert gjentatte ganger at det slippes ut knust steinstøv til vann og vassdrag. De skarpe partiklene kan skade fisk og annet dyreliv der de renner ut til Jørpelandsvassdraget. Stangeland Maskin som eier steinbruddet, erkjenner at det kan skje utslipp over tillatte verdier, men at prøvene de tar er innenfor verdiene. Naturvernforbundet mener prøvene er verdiløse dersom de blir tatt

under normale forhold når avrenningen er liten eller blir fanget opp av sedimenteringsbasseng. Det er ved styrtregn, langvarig regn eller snøsmelting at steinstøvet blir spylt ut i naturen. Naturvernforbundet konstaterer at dette problemet er ikke Statsforvalteren opptatt av å løse.

Dalen pukkverk er ikke alene. For ikke lenge siden ble det meldt om steinstøv i bekken i Tøggjevågen i Strand. Utslipet stammer fra pukkverket i Nordmarka. Fra Eigersund er det tidligere i år meldt om utvasking av sedimenter til Rekedalsbekken som går gjennom Rekedal naturreservat. Utslipet skal stamme fra et sedimenteringsbasseng knyttet til en godkjent massefylling oppstrøms naturreservatet.

Avrenning fra pukkverket i Dalen. Foto: Rune Folkvord

I Sandsfjorden reagerer La Sandsfjorden leva! på at Norsk Stein avd. Jelsa forurenses fjorden uten at det får konsekvenser. Foreningen mener at det er dokumentert at det er ukontrollerte utslipp av steinstøv i sjøen som Statsforvalteren burde reagert på. Det skjer ikke. I stedet får Norsk Stein midlertidig tillatelse til å øke produksjonen fra 12 til 13 millioner tonn fordi det ifølge bedriften, ikke skal medføre økte utslipp til ytre miljø. Foreningen er kritisk til bedriftens påstander, men mest av alt opprørt over La Sandsfjorden leva! ikke er tatt med på høring. Foreningen representerer naboer og hyttefolk i nærområdet til steinbruddet.

Fylkeslaget og FNF- Rogaland har i en uttalelse til kommuneplanen for Suldal kommune pekt på skadene som dagens drift har påført det marine miljø i fjorden og dette må opphøre.

Utslippsfrie oppdrettsanlegg

I forbindelse med Stavangers nye Havbruksplan foreslo NiR og FNF-Rogaland at Stavanger kommune krever at alle nye lokaliteter i kommunen skal være driftet med utslippsfrie anlegg. Videre bør kommunen foreslå at alle anlegg kan søke om økning i biomasse uavhengig av trafikklyssystemet, men kun dersom hele anlegget først blir gjort om til et utslippsfritt anlegg. Til sist bør Stavanger kommune fremme et krav om at alle innehaverne av alle de 20 eksisterende lokalitetene skal lage en plan for når de skal gjøre om anlegget sitt til utslippsfritt, og senest innen utgangen av 2027.

17. oktober ble Stavangerpolitikere invitert til et frokostseminar på Mostun om oppdrettsnæringens miljøutfordringer og om utvikling av nullutslippsteknologi i havbruksnæringen. Foredragsholder var Kjetil Nilsen fra NiR, Oddvar Vermedal fra NJFF- Rogaland og Pål Mugaas fra Norske Lakseelver. Det stilte bare fem politikere og samtlige kom fra MDG.

Viktig Wisting-seier

I fjor mobiliserte Naturvernforbundet kraftig mot planene om å bygge ut oljefeltet Wisting i Barentshavet. Utbyggingen skjer i et svært sårbart havområde der konsekvensene ved utslipp kan bli fatale. I forbindelse med kampanjen arrangerte Naturvernforbundet et informasjons- og debattmøte på musikkstuen Påfyll i Stavanger. Her var det innlegg ved rektor Klaus Mohn, forsker Helene R. Langehaug og deretter politisk debatt med representanter fra H, Ap, V, SV og MDG. Wisting-møtet samlet fullt hus, over 60 tilhørere.

Få dager etter møtet kom meldingen om at Equinor utsatte investeringsbeslutningen med fire år. Det ble av Naturvernforbundet og andre miljøvernorganisasjoner innkassert som en klokkeklar seier. Det blir ingen boring på Wistingfeltet.

Konfliktfylte kraftlinjer

Oppgraderingen av regionalt høyspentnett (132 kV) er i full gang i sør-Rogaland. Det nye nettet skal i hovedsak erstatte eksisterende 50 kV nett. De nye linjene blir fra 18-25 meter høye, men med færre mastepunkter. Det er stor lokal motstand mot flere av de foreslåtte forslagene om luftspenn. NiR og FNF Rogaland mener at linjene som berører sårbare naturlandskap i hovedsak må legges i jord og i sjø. Organisasjonene har uttalt seg til flere av delprosjektene og enkelte er under bygging. Linja mellom Jørpeland (Dalen) og Hjelmeland ble lagt i en trase som lokallaget i Strand støttet.

Den største striden kommer til å stå om trasévalg i gamle Stavanger kommune og kommunedelene Finnøy og Rennesøy. Her er det betydelig lokal motstand mot luftspenn som blir støttet av NiR og FNF.

Faurefjell og ny vindkraft

Etter mye fram og tilbake ble det i fjor satt et definitivt punktum for bygging av vindturbiner på Faurefjell i Bjerkreim. Motvind Sør-Vest med Marit Brevik i spissen har lyktes i å mobilisere et politisk flertall mot utbyggingen, godt støttet av FNF og NiR.

Planene om å doble antallet flytende vindturbiner i sjøen utenfor sør-Karmøy har møtt sterk motstand fra naturvern- og friluftslivsorganisasjonene. NVE ga likevel byggetillatelse, et vedtak som er påklaget av FNF-Rogaland og Statsforvalteren. Turbinene ligger i et område kjent for sine fugletrekk og det er følgelig stor kollisjonsfare.

Faurefjell i Bjerkreim ble spart for vindturbiner. Foto: Motvind Norge.

I forbindelse med strømprisekrisen har regjeringen tatt til orde for økt utbygging av vindkraft på land. Samtidig har regjeringen fremmet et forslag om nye konsesjonsregler som gir kommunene vetorett men også større økonomiske fordeler ved utbygging. Fylkestyret er uroet over nye signaler og tar høyde for at det kan bli nye vindkraftkamper i Rogaland i 2023.

Andre saker

Fylkeslaget og NJFF Rogaland klaget på et vedtak om å tillate over 100 helikopterlandinger ved **Kjerag** i forbindelse med en filminnspilling. Verneområdestyret for Frafjordheiane landskapsvernområde avviste klagen og innspillingen ble gjennomført. Klagen skal avgjøres endelig av Miljødirektoratet.

I desember sluttet styret seg til et opprop om å ikke rive det gamle politikammeret ved **Nytorget** og si nei til 300 nye underjordiske P-plasser.

I 2021 rettet NiR sterk kritikk mot manglende tiltak for å redde **Hålandsvatnet** i Randaberg/Stavanger fra forurensingsdøden. I fjor ble det opprettet et tverrsektorielt utvalg som skal bruke tre år på kartlegging og tiltak. Utvalget er ledet av Statsforvalteren og fylkeslaget er representert i utvalget ved daglig leder.

Fylkeslaget har påklaget et vedtak i Karmøy kommune om å bygge **nye Vea skole** på en tomt med store naturverdier. Vi mener at kunnskapsgrunnlaget var for svakt da beslutningen ble tatt. Nyere undersøkelser viser flere sjeldne og truede arter i området. Klagen ble avvist og saken er brakt inn for Sivilombudet.

Fylkeskommunen skal lage en ny regionalplan for **Preikestolen og Lysefjordområdet**. NiR og FNF Rogaland har flere innspill til planprogrammet og peker på at bevaring av natur, kulturmiljø og landskap må være planens hovedformål.

Lokalbefolkningen på **Helleland i Eigersund** frykter for konsekvensene ved etablering av en ny stor gruve basert på uttak av sjeldne og ettertraktete mineraler. Det er gjort omfattende prøveboringer av Norge Mining, men det er så langt ikke presentert konkrete planer for gruvedrift. Det er opprettet en egen lokal gruppe, La Dalane leve, som Naturvernforbundet har oppmuntret og støttet.

På årsmøtet 21. mars ble det vedtatt høringsuttalelser om jordvern, høgfartsbaner, nærnatur, energieffektivisering og demokratisk kontroll med krafta.

Naturvernforbundet i Rogaland

Årsmøtet 21. mars 2022

Årsmøtet 2021 ble avholdt på Inge Steenslands hus 21 mars kl 19.45. Det deltok 18 medlemmer hvorav sju fra fylkeslagets styre. Hallgeir Langeland ble valgt til ordstyrer, Erik Thoring referent og Annette Hansen Nielsen og Maria Sæbjørnsen kontrollkomite.

Årsrapport for 2021 ble gjennomgått av styrets leder og vedtatt av årsmøtet uten merknader. Årsregnskapet viste en omsetning på 3,9 mill.kr. og et resultat på 102 830 kr. Årsmøtet vedtok regnskapet med forbehold av revisors godkjenning av regnskapet i fullstendighetserklæringen for 2021.

Virksomhetsplan for 2022 ble presentert av daglig leder og vedtatt uten merknader. Budsjettet for 2022 ble presentert av daglig leder. Det ble stilt spørsmål til budsjettet som er omtalt og besvart i årsmøteprotokollen. Budsjettet ble vedtatt av årsmøtet.

Styret fremmet fem forslag til årsmøteuttalelser:

Forslag 1: «Krev demokratisk kontroll på krafta»

Forslag 2: «Vern av matjorda»

Forslag 3: «Naturen reddes lokalt»

Forslag 4: «Krever statlig storsatsing på energieffektivisering»

Forslag 5: «Nytt punkt i prinsippprogrammet vedr høgfartsbaner»

Uttalelsene ble presentert av styreleder, Randi Storhaug, Wenche Skorge og Rune Folkvord. Etter debatt og merknader ble alle uttalelsene vedtatt av årsmøtet med unntak av forslag 3 der det ble vedtatt et tillegg om at «Verdifull natur som er degradert må tilbakeføres/restaureres.»

Valgkomiteens innstilling til fylkesstyret 2022-23 ble presentert av Håkon Fossmark:

Faste styremedlemmer på valg, to år:

Kjetil Nilsen – gjenvalg (2024)

Randi Storhaug – gjenvalg (2024)

Varamedlemmer på valg, ett år:
Bothild Å. Nordsletten – gjenvalg
Stein Johan Warland – gjenvalg
Lena Forgaard – gjenvalg
Ingeborg Vrenne – gjenvalg

Kjetil Nilsen foreslo Maria Sæbjørnsen som ny vara i stedet for Bothild Å. Nordsletten. Årsmøtet vedtok valgkomitéens innstilling med Maria Sæbjørnsen som ny vara.

Valgkomiteens forslag om Wenche Skorge (fast) og Randi Storhaug (vara) til NNV's landsstyre ble vedtatt av årsmøtet med ett tillegg: Hvis Randi Storhaug blir valgt ny nestleder i forbundets landsstyre får styret fullmakt til å oppnevne ny vara til landsstyret.

Styreleders forslag til fire delegater til NNV's landsmøte i Hamar 22.-24. april ble vedtatt:

Wenche Skorge
Ingeborg Vrenne
Maria Sæbjørnsen
Stein Johan Warland
1.vara: Lena Forgaard
2.vara: Hallgeir Langeland

Håkon Fossmark gjorde årsmøtet oppmerksom på at Sissel Norheim som ansatt ikke bør velges i valgkomitéen. Årsmøtet støttet dette. Styreleder foreslo følgende valgkomite som ble vedtatt av årsmøtet:

Per Terje Haaland (gj.v.)
Håkon Fossmark (gj.v.)
Bothild Å. Nordsletten (ny)

Styret, ansatte og frivillige samlet til sommerfest på Mostun.

Landsmøtet NNV, Hamar 22 – 24. april

På landsmøtet i Hamar var Rogaland representert med Randi Storhaug, Ingeborg Vrenne, Wenche Skorge (alle fra fylkeslagets styre) og Steinar Rundhaug fra Haugaland lokallag. Randi Storhaug fra fylkeslagets styre ble valgt til ny nestleder i sentralstyret etter Synnøve Kvamme fra Hordaland. Wenche Skorge ble valgt til medlem av landsstyret.

Fylkeslagets forslag til uttalelse om vern av matjorda ble vedtatt av landsmøtet. Av øvrige uttalelser som ble vedtatt politikk nevnes blant annet disse:

- Energieffektivisering og energisparing først
- Klimaendringene truer menneskeheten - bevaring av naturen er en forutsetning for å overleve!
- Oljealderen må ta slutt
- Naturens rettsvern må styrkast og nedbygginga stansast
- Naturvernforbundet støtter Sametingets krav om oppfølging av Fosendommen
- Naturvernforbundet er sterkt bekymret for planlagt oppdrett av torsk i åpne anlegg
- Vern kysten og tareskogen mot taretråling

Lokallag

Det er samme antall lokallag i 2022 som i 2021– Haugalandet, Strand og Nord-Jæren. Lokallagene styrer seg selv og velger agenda etter ønsker og interesser. Høsten 2022 kom det forespørsel om oppretting av lokallag i Suldal kommune. Dette laget vil bli formelt stiftet i 2023.

Strand jobber i hovedsak med lokalpolitiske saker, Nord-Jæren driver med skjøtselprosjekter, mens Haugalandet har satsset på samarbeid og formidling. Lokallaget på Haugalandet var inaktivt det meste av 2022 og på høstparten trakk Ineke de Rezende seg som styreleder.

Det har gjennom 2022 vært tett kontakt mellom fylkeslagets administrasjon og lokallaget i Strand. Det har handlet om politiske saker som lokallaget har vært engasjert i og som har fått tilslutning fra fylkeslaget. Fylkeslagets samarbeid med Haugalandet om et skjøtelsprosjekt på Årabrot i Haugesund har stoppet opp.

Styret har igangsatt arbeid med å stifte lokallag i Sandnes.

Styreledere i lokallagene har vært som følger i 2022:

Haugalandet: Ineke de Rezende (fram til 27.11.)

Strand: Egil Tjensvold

Nord-Jæren: Erik Thoring

Representasjon

Frivillige:

Randi Storhaug, nestleder Naturvernforbundets sentralstyre

Wenche Skorge, medlem Naturvernforbundets landsstyre

Hugh Clarke, vara Naturvernforbundet landsstyre

Kjetil Lønne Nilsen, medlem av Naturvernforbundets oppdrettsutvalg

Rune Folkvord, medlem av Naturvernforbundets vassdragsutvalg.

Ansatte

Erik Thoring, styrerepresentant i FNF-Rogaland og FNF-Stavanger, faglig råd. Representant i rådgivende utvalg Rydd Norge-Rogaland.

Styremedlem i Besøksenter våtmark Jæren

Medlem i arbeidsgruppen for Hålandsvatnet (Statsforvalteren)

Sissel Norheim, varamedlem i FNF-Rogaland og FNF-Stavanger.

Leder prosjektgruppa for Solsats.

I tillegg til fast representasjon deltar styret, frivillige og ansatte på konferanser, høringer, referansegrupper etter forespørsel fra ulike offentlige instanser.

Frivillige

I 2022 gjorde vi en systematisk registrering av alt frivillig arbeid i fylkeslaget og dugnadsgruppen i Nord-Jæren lokallag. Registreringen omfattet styrearbeid, skjøtsel/vedlikehold, undervisning, møter og arrangementer. Utredning og saksbehandling av frivillige var av praktiske grunner ikke med i registreringen. Heller ikke frivilliges arbeid i sentralstyre, landsstyre eller i eksterne komitéer er med i tallene. Ingen blir betalt for frivillig arbeid.

Registreringen for 2022 viste 870 dugnadstimer med i alt 184 frivillige, hvorav mange gjengangere. Den faktiske, reelle innsatsen er en god del høyere, ref forklaringen over.

Det er frivillige tillitsvalgte som er den største frivillighetsressursen i organisasjonen fulgt av dugnadsgruppen på Marøy som bidrar med mellom 200 og 300 dugnadstimer i året.

Frivillighetens dag på Mostun.

Administrasjon

Fast ansatte

I 2022 var det ingen endringer i staben på Mostun. Det i sterk kontrast til 2021 da tre av fem ansatte sluttet pga pensjon og jobb-bytte. NiR hadde fem fast ansatte som utgjør 3,9 årsverk. Medregnet de faste tilkallingsvaktene på kaféen sto 10 ansatte på lønnslista i 2022, tilsvarende ca. 4 årsverk.

Høsten 2022 bestemte styret at utleie til fester skal avvikles fra årsskiftet. Det er forventet at denne endringen vil halvere utleieinntektene i 2023. Som en følge av dette ble stillingen som publikumsansvarlig nedlagt, og Marit Rakvaag hadde siste arbeidsdag 31.12.22.

Fast ansatte per 31.12.2022:

Erik Thoring, daglig leder siden 2001

Sissel Norheim, prosjektrådgiver siden 2018

Hanne Risanger, naturveileder BVJ siden 2021

Bente E. Mæle, regnskap- og personalmedarbeider siden 2021

Marit Rakvaag, publikumsansvarlig siden 2021

Økonomi

NiR har hatt en sunn og god økonomi de siste fem årene og har over tid bygget opp en god egenkapital.

Foreningens inntekter er grovt sett delt i tre:

Prosjekttilskudd, salg av tjenester (BVJ) og samleposten utleie, gaver, annonser og medlemskontingenter. Lønn utgjorde om lag to tredjedeler av kostnadene. I 2022 var samtlige ansatte likelønnet med en årslønn på kr. 509 500.

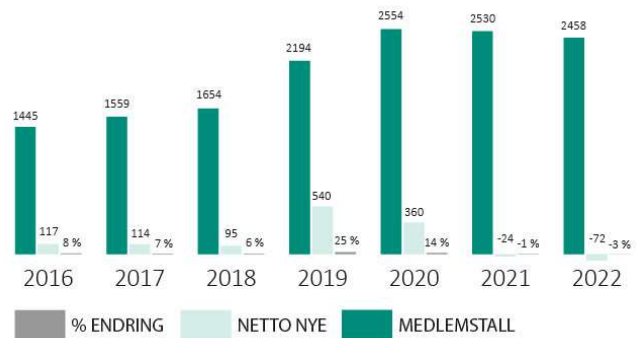
Omsetningen i 2022 ble på 3 735 835 med et underskudd på kr 33 861. I 2022 ble det bygd en ny permanent lagerbod til en kostnad på ca. 600 000 kroner. Byggingen ble finansiert med låneopptak på ca kr 350 000 og kr 250 000 av egne oppsparte midler.

Gjelden (lån DNB) økte fra 699 000 til 1 000 000. Verdien av egne bygg, Inge Steenslands hus og lagerbod økte fra 1 035 800 til 1 578 167. Byggene blir nedskrevet over 50 år. Opptjent egenkapital ble redusert fra 2 043 823 til 2 009 962.

Medlemsutvikling

På to år, 2019 og 2020, økte medlemstallet med 900, fra 1654 til 2554 medlemmer. Det skjedde samtidig som vindkraftdebatten var på sitt høyeste med stor folkelig mobilisering rundt organisasjonen Motvind Norge.

De siste to årene har dette fokuset avtatt, og vi har registrert tilbakegang i medlemstallet i Rogaland. Den samme trenden gjelder for hovedorganisasjonen. Tilbakegangen er beskjeden, men viser at intet tre vokser inn i himmelen.

Helse, miljø og sikkerhet

Alle frivillige som deltar på fysiske dugnader er forsikret gjennom sen sentral ordning i Naturvernforbundet. Det er ikke registrert skader i forbindelse med dugnader i 2022. Det samme gjelder for ansatte med kontorsted Mostun.

Skadepotensialet ved dugnader og ved bruk av motoriserte rydderedskaper er identifisert. Motoriserte redskaper blir bare bruk av personer som har gjennomført kurset Aktivt skogbruk eller som har yrkesmessig erfaring. NiR holder verneutstyr til brukerne.

Det har ikke vært holdt førstehjelpskurs for ansatte og kaféverter i 2022. Daglig leder er HMS-ansvarlig.

Informasjonsarbeid

Facebook

Facebook (FB) er organisasjonens viktigste og mest brukte sosiale informasjonskanal. Alle arrangementer blir publisert på de ulike sidene, men med hovedvekt på sidene til Mostun og BVJ. Enkelte arrangementer blir fremmet det vil si annonsert til et større publikum. Instagram blir brukt i noe mer beskjedent omfang.

Politiske saker blir publisert på siden til NiR.

Ved utgangen av 2022 (2021) ser oversikten over brukere slik ut:

	Personer som liker siden	Personer som følger siden
Naturvernforbundet i Rogaland	3095 (1909)	3300 (3062)
Mostun natursenter	1731 (1457)	1808 (1526)
Store Marøy	368 (305)	385 (326)
Besøkssenter våtmark Jæren	723 (566)	799 (614)

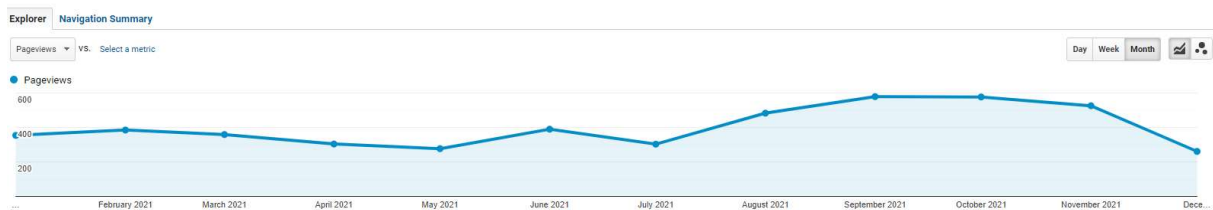
Nyhetsbrev

I 2022 har vi sendt ut 19 nyhetsbrev. I nyhetsbrevene deler vi informasjon om politiske saker vi jobber med, aktiviteter vi arrangerer, høringsuttalelser vi har levert og annet relevant for våre medlemmer og støttespillere. Ved årsskiftet sendes nyhetsbrevet til 1350 kontakter.

Hjemmeside

Hjemmesiden oppdateres løpende med relevante nyhets saker. I tillegg linker den direkte til vår aktivitetskalender og våre facebookprofiler, så den oppleves å være oppdatert og relevant til enhver tid. I 2022 byttet Naturvernforbundet til en ny publiseringsløsning, Wordpress. Alle fylkeslag og lokallag ble inkludert i løsningen og i den nye designprofilen. NiR og BVJ la om til Wordpress allerede i 2019 basert på Miljødirektoratet sin designmal utarbeidet av Snøhetta. NiR har fått aksept for å beholde denne designmalen.

I 2022 et det registrert 5202 brukerbesøk på vår landingsside. I 2021 var antallet besøkende 4798.

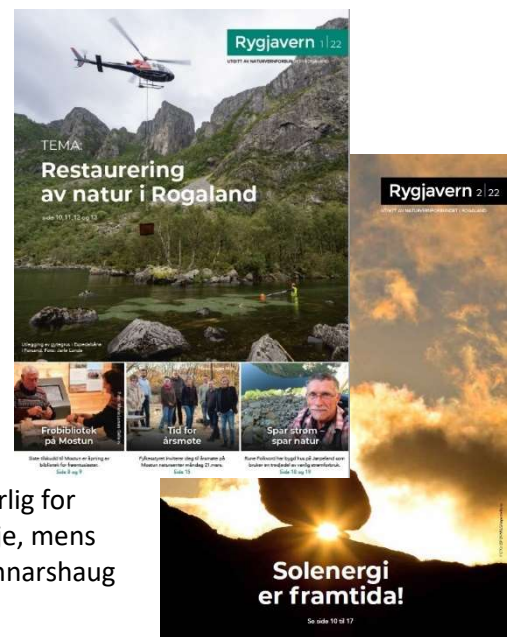

Rygjavern

Medlemsbladet kom første gang ut i 1975 og har siden vært vår viktigste informasjonskanal til medlemmene. Bladets hovedformål er å informere medlemmene om våre aktiviteter og politiske saker og samtidig inspirere til deltakelse i organisasjonens ulike medlemstilbud.

I 2022 kom Rygjavern ut med to utgivelser, vår og høst, og et samlet opplag på 4400 eksemplarer. Samlet sidetall var 56. I vårutgaven var hovedtemaet naturrestaurering, mens høstutgaven hadde hovedtema solenergi.

Om lag halvparten av produksjon- og distribusjonskostnadene blir dekket ved annonsesalg. Sverre Stakkestad i GMK, Bergen var ansvarlig for annonsesalg, Thomas Torgersen hadde ansvar for design og montasje, mens Erik Thoring var redaktør. Rygjavern blir trykt av Aksell (tidligere Gunnarshaug trykkeri) og distribuert av Schibsted.

To utgivelser av Rygjavern i 2022.

Natur på torsdag

Natur på torsdag er et fast foredragstilbud som har vært arrangert hvert år siden starten på Vitenfabrikken i Sandnes i 2009. Tilbudet har blitt utvidet til vår og høstprogram de siste årene. Tiltaket er støttet økonomisk av Stavanger kommune og sponsorer. Det ble trykt programhefter hver for vår- og høstprogrammet.

I februar i 2022 ble de fleste koronarestriksjonene opphevet, og normaldagen var tilbake. Vårprogrammet ble komprimert og gjaldt bare månedene mars og april. Totalt ble det arrangert ni

foredrag i 2022. Men oppslutningen var langt lavere enn normalt. 195 deltakere på ni foredrag ga et gjennomsnitt på 21 tilhørere. I normalåret 2019 var det tilsvarende et gjennomsnitt på 56 tilhørere.

Mediaarbeid

Det føres ingen statistikk over våre mediaoppslag utover det som fanges opp av klipptjenesten til Retriever som forbundet abonnerer på. Vi registrerer at oppslag i de minste regionale avisene i varierende grad blir fanget opp av klipptjenesten.

Fylkeslaget har fortsatt en dominerende posisjon når det kommer til journalisters førstevalg i politiske natur- og miljø saker. Andre frivillige organisasjoner blir i langt mindre grad brukt noe som i stor grad skyldes at vi har få konkurrenter i fylket. Lokallaget i Strand har «klippekort» på omtale av sine saker i avisa Strandbuen.

Politiker og myndighetskontakt

Vi har ikke hatt en systematisk politikerkontakt utover enkeltsaker som oppdrett, Ålgårdbanen og Wisting. Men politikere fra enkelte partier i Stavanger bruker oss aktivt som rådgivere i enkeltsaker. I tillegg møter vi politikere i forbindelse med arbeid i offentlige referansegrupper og på seminarer der vi er invitert.

Vi har god kontakt med de viktigste økonomiske bidragsyterne, Stavanger kommune, Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren. FNF har i 2022 etablert systematiske kontaktmøter med fylkeskommunen og statsforvalteren og i tillegg hatt møter med kommuneadministrasjonen i enkeltsaker.

Prosjekter

En betydelig del av aktivitetene i NiR er finansiert gjennom prosjekttilskudd. I 2022 hadde vi med stort og smått 18 prosjekter og en samlet finansiering på ca 1,5 mill.kr. De største enkeltprosjektene var Solsats, Sommer ved Mosvatnet, naturskjøtsel, mobile utstillinger, klimakampanjer og hettemåkeovervåkning.

Solsats

Prosjekt Solsats ble etablert i 2020 for å jobbe for økt bruk av solenergi i forbundets nedslagsfelt. Vi samarbeider med Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune, samt tar oppdrag for Klimanettverk Jæren.

Solsats har bidratt til 2 informasjonsmøter om solenergi i landbruket: på Hjelmeland i mars og Sola i oktober. Like i overkant av 100 deltagere deltok på de 2 møtene.

I september arrangerte vi en studietur for deltagende kommuner i klimanettverk Jæren til ulike solenergianlegg i offentlig drift. 28 deltok fra kommuner, statsforvalter og fylkeskommune. Vi startet med å få en innføring i Stavanger kommunes satsing på solenergi på før vi tok turen til Rennesøy bo- og rehabiliteringssenter, Kjerrberget ungdomsskole på Sola og Øygard ungdomsskole i Sandnes. Hensikten var å vise fram ulike solenergiløsninger i kombinasjon med andre energiløsninger.

I perioden mars – september arrangerte vi en kampanje sammen med FNF-Rogaland og Stavanger Turistforeningen der vi fokuserte på energisparingstiltak og mulighetene som ligger i lokale,

fornybare energiløsninger. Tittel på satsingen var *Spar strøm – redd natur*. Solenergi var en naturlig teknologi som ble frontet fra vår side i denne satsingen. Vi startet med å arrangere et kveldsmøte rettet mot husholdningssegmentet. Her ble det gitt et bakteppe knyttet til energisituasjonen i dag, etterfulgt av en innledning om energieffektiviseringstiltak en kan gjennomføre i egen bolig, Solsats presenterte om solenergi for husholdninger og seminaret ble avsluttet med presentasjon av mulighetene som ligger i bruk av energibrønner.

Prosjektet fulgte opp med å arrangere et frokostseminar rettet mot næringssegmentet; *Bli en energismart bedrift*. Grønn by var også med som medarrangør. Her ble det presentert måter Stavangerregionen havn jobber med å redusere både effekt- og energibruk i sin virksomhet. Miljøsjefen i Stavanger presenterte mulighetsstudien som er gjort på solenergi i Stavanger kommunes byggmasse, og Asplan Viak presenterte mulighetene med energibrønner.

Vi lanserte en konkurranse hvor deltagere ble bedt om å gi sine beste energisparetips. Vinnerne av konkurransen ble kåret på en hagefest om energi som ble arrangert på Mostun i slutten av august. Solsatsutstillingen ble satt opp i forkant av energidagen. Festen markerte også avslutningen på prosjektet.

Vi utarbeidet planser som passer i en mobil utstillingsenhet og som omhandler solenergi. Utstillingen består av 3 planser med titlene *Hva er solenergi? Hvorfor bør vi satse mer på solenergi?* og *Hvor mye kan et anlegg produsere?* Utstillingen stod ved Mosvatnparken fra august til november. I november stod utstillingen i fylkesparken.

I tillegg er har vi stilt med presentasjon på ulike møter, deriblant på Statsforvalterens webinar om klimaomstilling under Bærekraftsuka 2022. Det primære publikum her var kommuner i Rogaland.

Vi har jobbet for bedre rammebetingelser for solenergi, og det er levert høringsinnspill til ny forskrift som omhandler fritak for elavgift for strøm fra fornybare energikilder. Dette vil være spesielt gunstig for borettslag, boligsameier og næringsliv som deler et felles solcelleanlegg.

Wisting og lokale klimaarrangement

«Spar strøm – redd natur» var en kampanje som ble startet på initiativ fra NiR og STF og gjennomført i samarbeid med FNF-Rogaland. Kampanjen varte til og med august og var finansiert med tilskudd fra FNF og NNV. Kampanjen arrangerte følgende:

- * 31. mars Kveldsseminar for «folk flest» på Mostun. Lansering av konkurranse
- * 31. mars – 28. august Konkurranse: Beste tips som inspirerer til lavere forbruk og mindre sløsing med energi
- * 26. april Frokostseminar for næringsliv på Mostun i samarbeide med Grønn by
- * 28. august Hagefest på Mostun. Markering ute og inne. Kåring av vinner av konkurransen

Lørdag 21. mai arrangerte Besteforeldrenes klimaaksjon en store Gjenbruksfest på torget i Stavanger. Naturvernforbundets klimagruppe og Miljøagentene hadde felles stand med mottoet *Ta vare på det du har*.

Torsdag 3. november inviterte styret til debatt og informasjonsmøte i anledning den nasjonale kampanjen mot det planlagte oljefeltet Wisting i Barentshavet. Møtet ble holdt på Påfyll i Stavanger og samlet over 60 tilhørere. Vårt krav om å droppe utbyggingen ble støttet av Aftenbladet og BT på

lederplass. Få dager etter debatten på Påfyll kunngjorde Equinor at de dropper utbyggingen, eller rettere sagt, de utsetter beslutningen med fire år. Wistingkampanjen går inn i historien som en av de mest vellykkede de siste årene.

Mobile våtmarksutstillinger

I 2021 utviklet NiR og BVJ en ide om å produsere mobil utstillingsmodul for utendørs bruk. Den første modulen ble utviklet i samarbeid med Opal Design og produsert av Sørskår Mek.verk. Den første utstillingen handlet om våtmarkenes situasjon og om restaurering av våtmarker i Rogaland.

Utstillingen ble åpnet i Mostunhagen i anledning Verdens våtmarksdag 2. februar. I 2022 ble utstillingen også vist på Kvasheim, Orre og i Statens hus. Tilbakemeldingen har vært svært gode, ikke minst fra Miljødirektoratet som har bidratt til finansieringen sammen med Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren.

Høsten 2022 ble det produsert en utstillingsmodul for innendørs bruk. Statsforvalteren har bidratt med midler slik at den mobile utstillingen kan bli fraktet til flere kommuner i fylket i 2023. På slutten av fjoråret ble det planlagt en ny utstilling med tema RAMSAR-konvensjonen og Jæren våtmarkssystem. Denne utstillingen skal være ferdig til markeringen av Verdens våtmarksdag i 2023.

Integreringsarbeid

Vi jobber for å få mennesker med innvandrerbakgrunn med både som deltagere og frivillige i organisasjonen. Vi samarbeider med ulike organisasjoner for å få til både kjekke aktiviteter og for å sikre bred deltagelse. Vi samarbeider bla. med Besøksenter våtmark Jæren og Jæren Friluftsråd om aktivitetstilbudet på de ulike senterne, og vi har samarbeid og dialog med de ulike læringsentrene, flyktningkontoret og diverse organisasjoner som jobber med integrering (KIA og FLAM).

Vi har tilrettelagte for 5 aktivitetsdager for familier; fuglekassesnekring på Mostun i mars, 2 dager med tur til Marøy i juni, tur til Jærstrendene i oktober og høsttur med matlaging i naturen på den nye dagsturhytta på Visteneset i november.

Vi har gjennomført 2 dager sommerskole på Mostun natursenter i august. Tilbudet rettes mot voksenopplæringen i ukene skolene har aktivitetsplikt, men ikke ordinær undervisning pga sommerferie for lærerne.

Vi ønsker å være en inkluderende arbeidsplass og tilbyr arbeidstrening i kaféen på Mostun. Vi har hatt 2 praksiselever i kaféen. En ble tilbudt stilling som kafévert.

Klesbyttearrangement

Den store klesbyttedagen ble arrangert på Mostun i mars. Totalt 171 deltager kom for å bytte tøy, og nær 800 plagg byttet eier. Vi arrangerte dette sammen med Spire Stavanger.

Mostun Frøbibliotek

Mostun frøbibliotek hadde sin første sesong i 2022. Allerede på nyåret ble det besluttet og bestilt frø til biblioteket, og i februar ble det arrangert en frøpakkedugnad der vi laget egne frøposer av kasserte medlemsblad.

13. februar hadde vi første åpningsdag med utlevering av frø. Frem til slutten av april holdt frøbiblioteket åpent 12 dager, sammenfallende med Mostunkaféens åpningstid. Vi registrerte 105 utlån av frø, men antar at dette er noe underrepresentert, da det trolig er noen som har forsynt seg av frø uten å registrere det.

I både vår og høst ble det arrangert plantebyttedager. På våren arrangerte vi en sådag sammen med et lokalt hagelag, og vi gjennomførte også en hagevandring i juni i en hage på Vaulen.

I september åpent vi opp for innlevering av frø til biblioteket, også det sammenfallende med Mostunkaféens åpningstid. Frøbiblioteket ble støttet av Stavanger kommune.

Oppdrag fuglekasse

I 2022 har vi arrangert 9 snekkerverksted dere det er snekret fuglekasser. Oppdrag fuglekasse er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøagentene, BirdLife Norge og Naturvernforbundet, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB og Naturogfrid.no.

Gjennom prosjektet arrangerer vi lokale snekkerverksted for å få flere til å bidra i den nasjonale dugnaden for å hjelpe fuglene. Samtidig ønsker vi å spre naturglede, kunnskap og engasjement om livet til fuglene og de utfordringene de møter. Hillevåg bydelsutvalg støttet fuglekassesnekring 3 søndager i desember.

Sommer ved Mosvatnet

For tredje året på rad holdt Mostun natursenter åpent gjennom hele skoleferien. Det er et tilskudd fra Stavanger kommune som har gjort dette mulig siden starten i 2020.

Målgruppen er barnefamilier. Sommer ved Mosvatnet skal være et lavterskeltilbud som skal øke naturkunnskap og naturgled hos både barn og voksne. Det har ikke vært påmelding, og oppgavene kunne utføres enten samme dag, eller fordelt på flere dager. Det har heller ikke vært begrensning på hvor mange ganger man kan delta. Vi hadde åpent hver dag med unntak av lørdag, i tidsrommet 11.00-15.00, fra 23. juni til 17. august.

Tilbudet besto av seks ulike oppgaver under fellesnevneren «Mosvatents mester». Ved gjennomføring av alle oppgavene fikk deltagerne stempel og til slutt medalje. Oppgavene var

- Mosvatnet rundt med 14 poster
- Prosjekt «Linjer» i samarbeid med kunstmuseet

Frivillige sorterer og pakker frø på Mostun. Foto: Marie Larsen Gellein

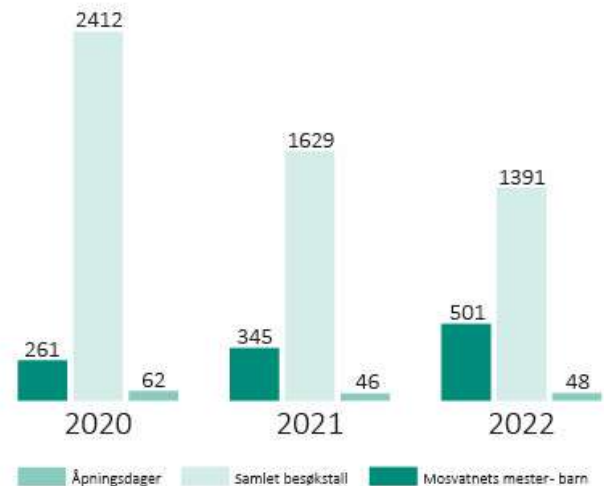

- «Camping-sjef» i samarbeid med Mosvangen Camping
- Insekt-venn
- Hinderløypa «På villspor»
- Naturbingo i Mostun-hagen

I tillegg ble det arrangert flaggermusaften og hesjedag på slåttenga ved Inge Steenslands Hus.

Det var ansatt en egen naturveileder som skulle bistå med aktiviteter. Uheldigvis var naturveilederen sykemeldt den meste av prosjektperioden.

I samarbeid med BVJ og Jæren Friluftsråd ble det også arrangert Sommer ved Jærkysten. På aktivitetstilbudet på Friluftfyret Kvasheim og Orre Friluftshus kunne deltagerne ble med på oppgaver og samle stempel.

Antallet som fullførte aktivitetstilbudene i Mosvatnets mester ble nær doblet siden starten i 2020. Tilbakemeldingene fra barn og voksne var svært positive og flere kom tilbake flere ganger i løpet av sommeren.

Naturskjøtsel

I 2022 er fire naturskjøtselprosjekter videreført i regi av dugnadsgruppa i Nord-Jæren lokallag. Det største og lengstlevende prosjektet er **Store Marøy** i Gandsfjorden. I fjor ble det gjort forsøk på sviing i lyngheia, uten særlig suksess. Lite vind og mangel på egnet utstyr var årsaken.

På den store granryddedagen ble det fjernet ca 200 sitkagranplanter i lyngheia. Men den største utfordringen er bjørka som spirer kolossalt. Dugnadsgruppa fortsatte med hogst av buskfuuru og bjørk og produserte drøyt 200 sekker ved som ble tatt til land. De galvaniserte ristene i brønnen var tæret i stykker etter 10 års bruk og ble erstattet med ny karbonrist. I fjor vår var det sju villsauer som fikk åtte lam. I høst går det 11 søyer og 1 vær på vinterbeite.

Den årlige rydding av **måkeholmen** i Mosvatnet ble gjennomført 2. mars. Det ble registrert 364 hettemåkereir på holmen med bruk av drone 18. mai.

Vedemyrå på Tasta er vårt tredje naturskjøtselprosjekt som har på gått siden 2011-12. Det ble ikke ryddet bjørkeoppslag i 2021, men i 2022 hadde gruppa en dugnad der ca en tredjedel av myra ble ryddet.

Det siste naturskjøtsel-prosjektet gjelder slåttenga på **Mostun** og bekjempelse av fremmede arter i nærområdet. Dette prosjektet blir dels gjort av ansatte og dels av frivillige.

Hekkeområdene for sjøfugl rundt Hundvåg ble kontrollert, men det ble ikke gjennomført rydding. Det har heller ikke skjedd i Litle Marøy naturreservat som første gang ble ryddet for over ti år siden.

Naturskjøtselprosjektene ble støttet av Stavanger kommune.

Hesjing på Mosten sommeren 2022.

Marin forsøpling

NiR deltar i Naturvernforbundets plastnettverk. I 2022 ble det gjennomført flere informasjons- og undervisningsprosjekter i samarbeid med Besøksenter våtmark Jæren og Jæren friluftsråd. På høsten ble det arrangert en to dagers samling på Mostun for medlemmene i plastnettverket.

Daglig leder har deltatt i en referansegruppe for Rydd Norge Rogaland i regi av Handelens Miljøfond og Statsforvalteren. Det ble gjennomført flere ryddeaksjoner, den største i regi av Strandryddeveka for skoleklasser på Jærstrendene. NiR har hatt rydding sammen med ansatte i oljeserviceselskapet Wheaterford på Forus, vi har hatt vårryddedugnad rundt Mosvatnet og Store Marøy og vi har ryddet i bekker og kanaler i samarbeid med NJFF Rogaland.

Prosjektet ble støttet av Norges Naturvernforbund.

Pollinerende arter

I skjøtselsplanen for Store Marøy fra 2019 ble det identifisert to gamle slåttenger på Store Marøy med lokal verdi (B). Den ene, Kjelvene øst, var i god stand, mens den andre, Kjelvene vest, var i dårligere stand. Med støtte fra Statsforvalteren har vi de tre siste årene skjøttet og vedlikeholdt slåttengene gjennom årlig slått (Kjelvene øst).

I 2022 fikk vi støtte til å kartlegge insektlivet i lynchgeia der de to slåttengene ligger. Jarl Birkeland i Norsk Zoologisk Forening sa seg villig til å analysere funnene. Fra april til oktober ble det satt opp to insektfeller (malaisefeller) som innbrakte et omfattende materiale. Endelige resultater vil foreligge i 2023.

Hettemåker

Mosvatnet har de siste årene hatt den største hekkekolonien av hettemåker i Rogaland. I 2022 ble det talt 364 reir. Men hvor mange unger kom på vingene? Det var spørsmålet som hettemåke-eksperten fra NINA, Sindre Molværsmyr, gjerne ville ha svar på. Han foreslo å montere et avansert overvåkingskamera på holmen for å avsløre eventuelle predatorer. Statsforvalteren og Stavanger kommune støttet prosjektet og kamera ble montert 8. april. Samtidig inngikk vi en avtale med Stavanger Aftenblad om live-streaming på aftenbladet.no.

Overvåkingen avslørte en ulovlig padler i Mosvatnet 8. juni som skremte opp hele kolonien i nærmere en halv time. Funn på holmen viste at rotter hadde forsynt seg av et stort antall egg og at det trolig har vært en streifmink innom kolonien. Hekkesuksessen ble beregnet til 0,65 unge per rede. Det bør være minimum en unge per reir for å sikre vekst i bestanden.

Prosjektet omfattet også dron fotografiering og kartlegging av samtlige 16 hettemåkekolonier i Rogaland med til sammen 1236 par.

Andre prosjekter

Blomstrende vegkanter for ville pollinatorer

Prosjektet ble finansiert av Naturvernforbundet sentralt. I 2022 arrangerte NiR møte med eier av

Sindre Molværsmyr rigger solcellepanel og kamerautstyr på Måkeholmen. Foto: Sissel Norheim

fylkesvegene, Rogaland fylkeskommune. Det ble publisert flere publikumssaker om skadelig kantslått og det var tett kontakt med det botaniske miljøet i fylket. Prosjektet videreføres i 2023.

Naturglede

Naturglede er en tilskuddsordning i regi av Naturvernforbundet sentralt. Midlene ble brukt til å gjennomføre aktiviteter rettet mot barnefamilier på Mostun.

Granrydding

Granrydding er en tilskuddsordning i regi av forbundet sentralt. I 2022 ble det gjennomført granryddedag på Store Marøy og på Gramstad i Sandnes i samarbeid med NATUREco. Planlagt granrydding på Årabrot i Haugesund ble utsatt i påvente av lokallaget på Hauglandet.

Mobil utstilling

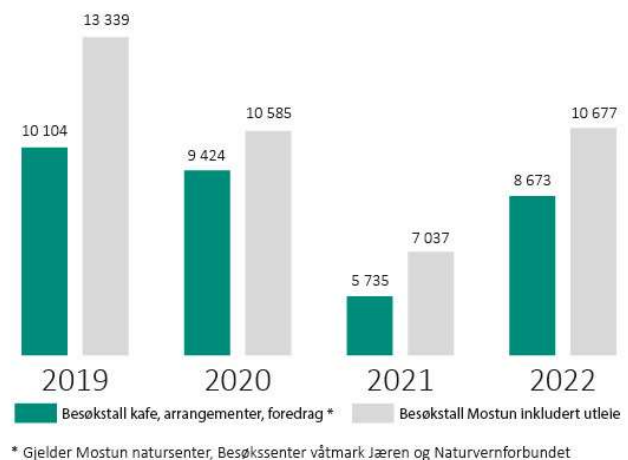
Det ble produsert en ny innendørs utstillingsmodul i samarbeid med BJV og med støtte fra Miljødirektoratet, Statsforvalteren og Rogaland fylkeskommune. Utstillingsmodulen for utendørs bruk og med tema våtmarksrestaurering i Rogaland, ble vist på Mostun, Kvasheim, Orre og Statens Hus i fjor. Det er finansiert en ny utstilling om RAMSAR-områdene på Jæren som blir klar for visning i 2023.

Mostun natursenter

Oppsummering

Mostun natursenter er drevet av Naturvernforbundet i Rogaland siden 2011 og består av to bygg, Inge Steenslands hus og Mostun. Administrasjonen holder til i 2. etasje på Mostun og består av fem ansatte med NiR som arbeidsgiver. Mostun ble totalrenovert i 2021.

1. februar ble nært sagt alle pandemirestriksjoner opphevet, og driften av senteret kunne normaliseres. Besøktallene for 2022 viser at vi nesten er tilbake på nivå med normalåret 2019. Driften av kaféen viser et underskudd på ca 30 000 kroner.

Kafé- og utstillingsdriften

Kafeen i Inge Steenslands hus har i 2022 holdt åpent onsdager fra kl. 11 til 13.30 og søndag fra kl. 11 til 15.30 gjennom hele året. I tillegg har det vært ekstra åpningsdager på dagtid i forbindelse med skolens vinter- og høstferier og i ukene før jul. Disse åpningsdagene har vært betjent av publikumsansvarlig.

På søndager og ved torsdagsforedrag har kaféen blitt betjent av skoleungdom som er engasjert som faste kaféverter. Det har ikke vært økonomisk forsvarlig å utvide åpningsdagene utover gjeldende tilbud. Omsetningen er variabel og sterkt avhengig av vær og vind. Søndagene har desidert best besøk og særlig i kombinasjon med aktivitetstilbud. Likevel går driften med et mindre underskudd som blir dekket av et fast årlig tilskudd fra Stavanger kommune ved idrett og utemiljø.

Publikumsbesøket har tatt seg merkbart opp etter de to foregående pandemiårene. Vi er ikke helt tilbake på 2019-nivået noe som også har sammenheng med at turistforeningens populære generasjonstur rundt Mosvatnet ble avviklet.

Fakta kafeen	2019	2020	2021	2022
Antall åpningsdager	103	129	101	157
Antall åpningstimer	328	451	391	518
Driftsinntekter	346923	382 606	289 089	259 516
Driftsutgifter inkl lønnsutgifter kafeverter	298921	329 054	310 402	292 350
Resultat kafédrift (ekskl driftsutg ISH)	48 002	53 552	-21 313	- 32 834

Bygging av lagerbod

Aktiviteter, undervisning og skjøtsel generer et betydelig behov for lagerplass. Det har vært løst gjennom en midlertidig bod som ble oppført i 2020 like sør for Mostun. I forbindelse med renoveringen av Mostun forsvant de siste lagerlokalene vi hadde, og behovet for en permanent løsning ble prekær. I 2022 fikk vi byggetillatelse for en 15 kvm lagerbod ved Inge Steenslands hus. Bodene var tegnet av Frode Brurberg i BARK og inneholder også et eget rom for sortert avfall.

Inge Steenslands bod under bygging, november 2022.

Bodene ble oppført høsten 2022 og klargjort for innflytting i januar 2023. Finanseringen har skjedd ved banklån i DNB og bruk av oppspart kapital. Når bodene er tatt i bruk skal redskaper og materiell fra den midlertidige boden være tømt og denne bodene skal selges. Utstyr som har vært midlertidig lagret på Mostun skal også flyttes til bodene. I tillegg til dette leier NiR 3 kvm lager i et lagerhotell i Hillevåg.

Arrangementer

Etter to år med restriksjoner var vi tilbake til normalen i 2022. Arrangementstallet økte betydelig i fjor, både ved Mostun og andre steder. Det var publikumstilbud nær sagt hver eneste søndag på Mostun og i tillegg ble tilbud i forbindelse med skolens vinterferie og høstferie. Sommer ved Mosvatnet er et daglig aktivitetstilbud til barnefamilier. Dette tilbudet er avhengig av økonomisk støtte fra Stavanger kommune.

	2019	2020	2021	2022
Antall arrangementer på Mostun	101	53	40	127
Antall avlyste arrangementer på Mostun	0	23	27	0
Antall arrangementer utenfor Mostun *	41	22	25	40
Antall avlyste arrangementer utenfor Mostun	0	7	1	1
Natur på torsdag foredrag	9	6	6	9

Avlyste Natur på torsdag foredrag	0	4	2	0
Antall deltagere Natur på torsdag	504	175	71	195
Snitt antall deltagere Natur på torsdag	56	29	18	21
Antall besøkende på arr. Mostun	10 024	6 346	4630	6946

*inkludert arrangement på Orre og Kvasnheim

Undervisning

911 elever ble undervist på Mostun i fjor i regi av NiR og BVJ. Det er en økning i forhold til 2021, men færre enn i normalåret 2019. Det er hovedsak forbundets naturveileder som har stått for undervisningen på Mostun, med viktige bidrag fra Øyvind Gjerde. Se nærmere omtale og statistikk i årsrapporten under «Besøkssenter våtmark Jæren».

Inge Steenslands hus- utleie

Inge Steenslands hus blir brukt til kafé, utstillinger, foredrag, undervisning og utleie til private arrangementer. Den sistnevnte bruken økte formidabelt i 2022 og finansierte langt på vei stillingen som publikumsansvarlig. Men det har sin pris i form av økt slitasje og potensielt tap av omdømme. I forbindelse med utleie har det vært til dels hyppig bilkjøring og parkering noe som ikke er ønskelig og heller ikke tillatt av grunneier. I tillegg har enkelte utleiefester utartet med bråk og fyll. Styret bestemte høsten 2022 at utleie til fester med alkohol skulle avvikles ved årsskiftet.

Utleie av lokale	2019	2020	2021	2022
Antall utleier (privat og firma)	42	42	25	61
Antall avlyste pga. Covid -19		10	10	2
Leieinntekter	Kr. 276 850	Kr. 273 500	273 162	359 475
Kompensasjon Lotteritilsynet, 70 %		Kr. 49 980	52 951	30 741

Besøkssenter våtmark Jæren (BVJ)

Besøkssenter våtmark Jæren (BVJ) ble opprettet og autorisert i 2012. Autorisasjonen må fornyes hvert 5.år. i 2021 ble BVJ autorisert ut 2026. BVJ er driftet av NiR og har en ansatt naturveileder/administrativ leder, Hanne Risanger i full stilling med kontor på Mostun. BVJ er organisert som forening med et styre av oppnevnte medlemmer fra Statsforvalteren, Jæren friluftsråd og NiR.

Besøkssenter våtmark Jæren har tre delsentre, friluftsfyret Kvasnheim og friluftshuset Orre drevet av Jæren friluftsråd og Mostun natursenter drevet av Naturvernforbundet.

Året etter pandemien

2022 har i stor grad vært et normalår sammenliknet med pandemi-årene 2020 og 2021. Etter gjenåpningen i februar så vi at besøkstallene sakte, men sikkert, beveget seg oppover. I 2022 nådde vi alle måltallene og vel så det for undervisning og arrangement. Spesielt på Orre og Kvasnheim har tallene vært betydelig høyere enn foregående år. Dette henger sammen med økte prosjektmidler til naturveiledning fra Miljødirektoratet. Målet for neste år er å kunne opprettholde et høyt nivå av undervisning ved alle tre sentre. Vi er fornøyde med å ha videreført sommeroppleggene «Sommer ved Mosvatnet» og «Sommer ved Jærkysten».

Undervisningstallene våre er totalt sett gode. Sammenliknet med tall fra før pandemien (2019), har undervisningen på Mostun natursenter gått ned. Samtidig økte undervisningen på Orre og Kvasnheim kraftig som har direkte sammenheng med øremerkede ekstramidler. Ekstraundervisningen ble i hovedsak gjennomført av Oddrun Aksnes som er ansatt i friluftsrådet og av feltornitolog Øyvind Gjerde.

Flere besøkende

Årets besøkstall på arrangement har økt sammenliknet med 2021. Vi ser at Sommer ved Mosvatnet og Sommer ved Jærkysten har hatt en betydelig økning i besøkende i 2022. Dette kan ha en sammenheng med færre restriksjoner, men også at oppleggene er blitt godt kjent blant besøkende som ønsker å komme igjen. Av de gjennomføre arrangementene har vi fått gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Antall besøkende på arrangement ved Orre og Kvasnheim har også økt i 2022 sammenliknet med 2021. I 2021 valgte Jæren Friluftsråd å endre driften ved sine sentre ved å gå bort fra privatutleie og satset sterkere på en allmenn friluftslivprofil og økte aktivitetstilbud. Det er mulig at dette har hatt en effekt på besøkstallene ved disse sentrene.

I dag har vi et undervisningstilbud som treffer kompetansemål i læreplan for fag, samt arbeid med tverrfaglige tema. Besøkssenter våtmark Jæren begynner å bli et tilbud som mange skoler og barnehager i våre delsentres nærområde søker til for å få kjeke naturopplevelser i kombinasjon med undervisningsopplegg. Spesielt barnehagene ønsker å komme igjen for opplegg hos oss, og vi har noen faste avdelinger som er med oss på flere opplegg gjennom året.

Øyvind Gjerde (t.h.) guider fugleinteresserte gjester på Kvasnheim.

Statlig finansiering

Resultatet for 2022 endte med et overskudd på 118 085. BVJ mottar grunntilskudd fra Miljødirektoratet som dekker en stilling og noe driftsmidler. I tillegg til ekstraordinære midler til undervisning på Orre og Kvasnheim er aktiviteter, arrangementer og utstillinger støttet ved prosjektbidrag fra Statsforvalteren i Rogaland, Miljødirektoratet, Klepp kommune og Rogaland fylkeskommune. Fra sistnevnte har det kommet midler som NiR har fått til et fellesprosjekt med BVJ om produksjon av mobile utstillinger.

Stavanger kommune bidro med 300 000 kr i støtte til Mostun natursenter gjennom en samarbeidsavtale med Naturvernforbundet i Rogaland. Midlene skal opprettholde og styrke driften av Mostun med hensyn til undervisning, arrangementer og åpningstider.

Den største enkeltstatsingen i 2022 var produksjon av en egenutviklet mobil utstillingsmodul. Denne ble klar samtidig med en utstilling om våtmarker og naturrestaurering og vises på Mostun i forbindelse med Verdens våtmarksdag 2. februar. I løpet av 2022 ble utstillingen vist på alle

delsentrene i tillegg til Statens Hus. I 2022 startet arbeidet med en utstillingsmodul for innendørs bruk og en ny utstilling om RAMSAR-områdene på Jæren.

Antall besøkende på BVJ- arrangement inkl. sommertilbud Mostun, Orre og Kvasheim

År	Mostun	Orre og Kvasheim	Andre	Sum
2019	1232	404	409	2045
2020	889	229	20	1138
2021	438	289	300	1027
2022	1213	899	0*	2112

* Havgagen ved MUST ble utsatt til 2023

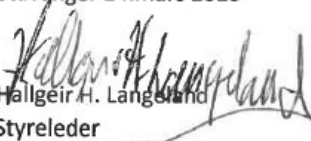
Antall underviste elever

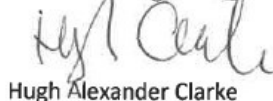
*Det ble avlyst avtalt undervisning som følge av streik og covid-19 restriksjoner for i alt 392 elever.
** Antall underviste elever utenfor delsentrene – 664.

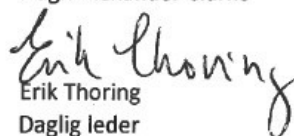
Årsrapporten for Naturvernforbundet i Rogaland 2022 ble godkjent på styremøte 14.mars 2022

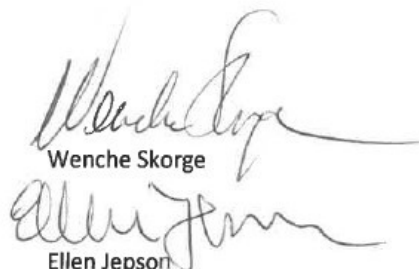
Stavanger 14.mars 2023

Hallgeir H. Langstrand
Styreleder

Randi Storhaug

Hugh Alexander Clarke

Erik Thoring
Daglig leder

Wenche Skorge

Ellen Jepsen

Kjetil Nilsen